

VÍGH ANNAMÁRIA

A „Közgyűjtemények Éve”

Tisztelt Elnök Úr, tisztelt Konferencia!

Engedjék meg, hogy a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma közgyűjteményekért felelős területének vezetői, helyettes államtitkár asszony és főosztályvezető asszony, valamint a magam nevében köszöntsem Önöket és nagyon jó tanácskozást kívánjak.

Külön öröm számomra, hogy egy 19 éves múltra visszatekintő konferenciasorozatot üdvözölhettek. Köszöntöm, hogy címéül a szervezők ebben az évben „a közgyűjtemények éve” megfogalmazást választották, engedjék meg tehát, hogy nagyon röviden két gondolatot osszak meg Önökkel ezzel kapcsolatban.

Talán nem tűnik öncélú nyelvészkedésnek, ha abból indulunk ki, hogy a közgyűjtemény kifejezés két önálló jelentéssel bíró tagból, a köz és a gyűjtemény szavakból áll és esetünkben mindkettő jelentése, illetve értelmezése alapvető a kifejezés meghatározásához. A közgyűjtemények létrejöttének egyik legfontosabb jellemzője a köz, vagyis a nyilvánosság számára való nyitottságuk. Hosszú történelmi folyamat eredményeként a főúri magángyűjtemények, sokszor titkos kabinetek az érdeklődők számára hozzáférhetővé váltak. A folyamat ma is tart, hiszen amikor a kultúra demokratizálódásáról, az egyenlő hozzáférés biztosításáról beszélünk, ugyanannak a folyamatnak egy későbbi állomásáról van szó. Nagyon fontos tehát, hogy tudománytörténeti kutatásokkal, forrásközlésekkel egyre pontosabban és részletesebben bemutassuk ezt a rendkívül érdekes és izgalmas folyamatot.

A kifejezés másik tagja, a gyűjtemény szó, nem kevésbé időszerű gondolatokat vet fel. A gyűjtemény egyik leglényegesebb ismérve, hogy egységes szempontok szerint rendszerezett anyagokból áll, melynek megvalósítása ma is számtalan gondot és problémát jelent, hiszen nem egyszerű minden egyes szakágra vonatkozóan meghatározni az egységes nyilvántartási szempontokat. Hogy ezek a kérdések mennyire foglalkoztatták a mindenkori múzeumvezetőket, példaként Gerlóczy Károlynak, Budapest alpolgármesterének 1885-ben írt sorait idézném:

„A létesítendő múzeum célja az volna (a Fővárosi Múzeumról van szó), hogy abban összegyűjtessenek és szakszerűen rendezve úgy az azt tanulmányozni kívánóknak, mint a közönségnek hozzáférhetővé tétessenek az oly tárgyak, melyek az ország történetének a fővárossal szorosabban összefüggő egyes kiváló eseményeire, akár speciális helyi történetére vonatkoznak, vagy ilyenek emlékeit képezik, tehát érmék, pecsétek, okiratok, könyvek, képek, térképek, zászlók, fegyverek, bútordarabok és más oly használati tárgyak, melyek a fővárosban előfordult, emlékezetesebb események alkalmával, vagy bármi egyének által használtattak. Továbbá az oly tárgyak, melyek a főváros fokozatos fejlődését és ennek mindenkori állapotát feltüntetni alkalmasak.”

Nincs most arra lehetőség, hogy elemezzük az idézett mondatokat, de talán első hallásra is nyilvánvaló, hogy egy korszerű múzeumstratégia és gyűjteményezési koncepció alapvetéseit fogalmazta meg az alpolgármester.

A rendszerezettség és a nyilvántartás fontosságának kérdését ismét egy 19. század végi idézettel támasztanám alá, mely **Kuzsinszky Bálint**, a neves régész és múzeumalapító gondolatait fogalmazza meg:

„A múzeumi anyagot pedig külön cédulalapok segítségével, azon csoportok szerint osztályoztam, amely csoportokból a múzeum állani fog, hogy mindjárt az elejétől lássam, mi a pótolnivaló... Bár darabszámra jelentékeny gyűjtemény került már össze, de hiányossága megdöbbentő módon nyilvánvalóvá tette, hogy hosszú évek sikeres gyűjtése és munkája kell még hozzá, hogy egy fővárosi múzeumról lehessen szó.”

Nem folytatva az idézetek sorát, talán e néhány kiragadott példa is érzékeltette, hogy mennyire komplex, a múltban és a jelenben egyaránt meghatározó kérdéseket vet fel a közgyűjtemény kifejezés.

A Magyar Nemzeti Múzeum 1802-es alapítási évére emlékezve 2002-ben a közgyűjteményeket, a könyvtárakat, a levéltárakat és a múzeumokat ünnepeljük. Az elmúlt időszakban szinte minden szakterület és intézmény foglalkozott múltjával, és természetesen a jelen és a jövő problémáinak megfogalmazására is sor került. A múzeumi terület ágazati irányítása is összegezte a jelenlegi helyzet legfontosabb megállapításait és stratégiai célokat határozott meg. Ezeken végigtekintve, igen sok már a nagy múzeumalapítók által is kiemelt kérdésköröket érint, természetesen új hangsúlyokkal.

A múzeumi modernizáció egyik alappillére az állományvédelem középpontba helyezése a kidolgozásra kerülő Nemzeti Állományvédelmi Program segítségével. A másik központi gondolat a hozzáférés esélyeit kívánja növelni, elsősorban informatikai fejlesztések segítségével.

Ezen a konferencián nem lehet eléggé hangsúlyozni a hazai műszaki múzeumok helyzetének megoldatlanságát. Éppen ezért stratégiánk egyik eleme ennek a kérdésnek az átfogó vizsgálatát, majd a megoldási módok meghatározását tűzi ki célul.

Remélem, hogy egy év elteltével már az elkészült helyzetfelmérés ismeretében, Önökkel együtt kidolgozhatjuk a műszaki múzeumok hosszú távú szakmai és finanszírozási koncepcióját. Ehhez a közös munkához igen nagy szükség van az Önök tapasztalatára, kutatási eredményeik ismeretére, melyhez a mostani konferencia előadásai is hozzájárulnak.